

Est.1994

JCL

Journal of the College of Languages

Open Free Access, Peer Reviewed Research Journal

<http://jcolang.uobaghdad.edu.iq>

P-ISSN: 2074-9279

E-ISSN: 2520-3517

2020, No.(41)

Pg.189-198

מסורת ומנהגים יהודי אירן ביצירותיה של דורית רביניאן " עיון ברומן סמטת
השקדות בעומריג'אן "

Iranian Jews' Customs and Traditions in The Works of Dorrit Rabinian (A Study in The Alley of Almond Bushes in Omerijan)

Asst. Professor Shaima Fadhil Hamoudi (Ph.D.):

shaimaa.alkhazali@icloud.com

University of Baghdad, College of Languages, Department of Hebrew Language
(Received on 16/4/2019 - Accepted on 17/6/2019 – Published on 2/1/2020)

Abstract

The orient culture and heritage has directly influenced ,in a way or another , the literary works which recently have been noted by the oriental Jews inside and outside of Israel. Several Jewish writers, who came from the orient (especially from Iran), have written their works while influenced by traditions and customs of the Iranian society, in which they were born , lived , and raised, and by the writers who were born in that society and then moved to Israel and lived there as a result of the Zionism and its notorious promises to gather Jewish people from all over the world to establish their national home at the expense of the Palestinian land and people.

That final goal was to find a nationality for a dispersed group of people who came from different traditions and customs , ways of expressions and languages, to form a nation. They do not have but religion and Zionism , a set of religious traditions related to worship rituals, and stories about religious heroes and stories voiced by prophets and wisemen which have become proverbs . The latter is looked upon with doubt by many researchers as they think that Jewish people have taken from other nations (Mursi , Folklore and Israelites , p 62).

Accordingly , it is a necessity to explore this culture with its traditions, customs, and popular beliefs adopted ,in particular from Iran the birthplace of the parents of the Israeli writer and author Dorrit Rabinian , who is of Judaism religion ,Iranian origin ,and Israeli existence through her novel (Persian Brides). This novel carried customs , traditions, folklore thoughts , and popular culture that influenced the Jews , their thoughts and behavior which still exist in the

Israeli society nowadays . It is well known that popular culture is the science that includes beliefs and customs of any nation as long as those beliefs and customs related to the Collective behavior (James Fries, Folklore in the Old Testament p 21).

Despite that the author was born and raised in Israel but her novels , as critics see, packed with folkloric and legendary concepts and thoughts as well as popular beliefs which prevailed in the Iranian Jewish society that she knew from her family and Iranian Jews in Israel ; she tried to reflect in her novel focusing on the popular landmarks.

Keywords: Popular beliefs, Dorrit Rabinyan, Iranian Jews

מסורת ומנהגים יהודי אירן ביצירותיה של דורית רביניאן (עיון ברומן סמטת השקדות בעומריג'אן "

עוזר פרופ': שימאא פאדיל חאמודי

אוניברסיטת בגדאד

פקולטת השפות

מחלקת השפה העברית

תקציר :

תרבות המזרח והמורשת שלו השפיעה ישירות על היצירה הספרותית שפורסמו בשנים האחרונות של המאה הקודמת על ידי יהודי המזרח בארץ ומחוצה לה ... סופרים רבים מהמזרח ובמיוחד איראן כתבו את יצירותיהם הספרותיות שהושפעו מן המנהגים, והמסורת של החברה האיראנית שבה נולדו וחיו, או מי שנולד באיראן ועלו ארצה והתגוררו שם בגלל הציונות העולמית והבטחתייה הנוראות לאסוף את התפוצות היהודיות מזויות העולם במולדת לאומית על חשבון ארץ פלסטין.

המטרה האולטימטיבית היא ליצור זהות לאומית עבור קבוצה מגוונת של אנשים, שמקורם במנהגים, במסורות, בדרכי ביטוי ובשפות שונות, והם נועדו להיות עם, אין דבר שרק דת, ציונות וקבוצת מנהגים דתיים קשורים בטקסים של פולחן. על סונה של הנביאים ושל החכמים הם ביטויים של מהלך פתגמים, אשר חוקרים רבים ספק, הם רואים את היהודים לקחו אותם מן המורשת של עמים אחרים (ד. احمد علي مرسي, الفلكلور والاسرائيليات, ص 62). כאן היינו צריכים לחשוף את התרבות הזאת עם מסורותיה, מנהגיה ואמונותיה העממיות, במיוחד בהשאלה מאיראן, מקום הולדתם של הוריה של הסופרת הישראלית דורית רביניאן, עם הדת היהודית, המוצא האיראני והקיום הישראלי ברומנה " סמטת השקידיות בעומריג'אן " שנשא בתוכו את המסורות, האמונות, הרעיונות הפולקלוריים והתרבות העממית שהשפיעו על היהודים, על רעיונותיהם ועל מעשיהם, אשר עדיין קיימים בחברה הישראלית כיום: ידוע כי התרבות הפופולרית היא המדע הקולט את אמונותיו ומנהגיו של עם, כל עוד האמונות והמנהגים הללו נובעים מהתנהגות קולקטיבית (גיימס פריזר, الفلكلور في العهد القديم, ص 21).

על אף שהכותבת נולדה וגדלה בישראל, הרומן שלה, כפי שמבחינת המבקרים, מלא ברעיונות, פולקלור, מיתולוגיה ואמונות עממיות ששלטו בקהילה היהודית באיראן (ישראל יעל, בכרך קטן וציורי, עמ' 12) מה שהיא הכירה ממשפחותיה ומהקהילה היהודית האיראנית בישראל וניסתה לשקף מה היא תרבות פופולרית שירשה בקהילה היהודית האיראנית התרכזה ברומן שלה על מונומנטים פופולריים.

מילות מפתח: אמונות עממיות, דורית רבניאן, יהודי איראן

מטרות המחקר:

המחקר שלנו מכוון למספר דברים, והחשובים שבהם הם:

- 1 - לחשוף את האמונות והמנהגים העממיים של הפולקלור המזרחי ואת מנהגי הפולחן של יהודי איראן עד עצם היום הזה.
2. לזהות את הדימוי שציירה התרבות המזרחית ואת המורשת הפופולרית המזרחית של האסלאם במהפכות היהודיות הפופולריות בישראל.
- 3 - לזהות כמה מהפכות עממיות חומריות במזרח, שהשפיעו על היהודים ונחשבו לחלק בלתי נפרד מחיי היומיום שלהם, כגון קנאה ועין רעה ועולם השדים והמיתוסים והמיתוסים והאגדות וקריאת הון ומספרי עתידות.
- 4 - על אף חשיבות הנושא, אין מחקר עצמאי על ההיסטוריה והמעמד של הקהילה היהודית באיראן ... מלבד המחקר שהציג בכנס השני בנושא הנוכחי של שפות, דיאלקטים ובלשנות (פברואר 2018 / Ahwaz).

הקדמה :

תחילה, יש לציין כי מספר רב של חוקרים יהודים ותרבותיים מהיסטוריה יהודית ותרבותית הגיעו למסקנה כי היהודים חיו תחת שלטון האיסלאם - בימי קדם ובגיל הביניים - השתלבו בחברות אסלאמיות ולא עסקו במעשי רדיפה גדולים, למעט בתקופות מוגבלות של רדיפות, נמדדת על ידי הסובלנות שלהם תחת האיסלאם, כפי שנמדד על ידי הרדיפה הגדולה שהם סבלו מן המערב הנוצרי, שם מארק כהן מתייחס לשיפור מצבם של היהודים בחברות המוסלמיות בימי הביניים, בהשוואה למצבם של היהודים בחברות האירופיות. הוא הגיע למסקנה שחברות מוסלמיות בכלל, ובמיוחד, היו בטוחות יותר ליהודים מאשר בצפון אירופה הנוצרית ובמערב אירופה, מבלי להזדקק לפרשנויות פשטניות או אוטופיות ". הוא גם מאשר זאת על ידי סמואל אטינגר כאשר הוא אומר "יהודי המזרח, שלא כמו יהודי אירופה, היו משולבים יותר בחברות שלהם, הם הכירו את השפה הערבית ואת היצירות האמנותיות, ואת האמונות והמחשבות של שכניהם המוסלמים. (علي ابراهيم عبده وخيرية قاسمية: يهود البلاد العربية، بيروت 1971. ص 34)

אף על פי שכמה רעיונות מודרניים צמחו בקרב המוסלמים כתוצאה מהשפעתם על המחשבה המערבית. אבל כוחה ומעמדה של הדת בקהילה האסלאמית, ויציבותם של היסודות השמרניים במערכות המשפחתיות ובאורחות החיים, מנעו את השתלבותם של יהודים רבים במצעד המודרניות בתוך הקהילה האסלאמית. הוא אינו יוצא הרבה מזה כשהוא מודה ש"איסלאם, לא משנה כמה הפרעות, הוכיח סובלנות כלפי יהודים שחיו בארצות מוסלמיות יותר מאירופה. (شفيق الرشيدات: الأوضاع القانونية ليهود البلاد العربية، القاهرة. ص 43)

כאשר הסכימו על מעמדם של היהודים בחברות המוסלמיות והערביות, בניגוד למעמדם בחברה המערבית, הם גם הסכימו שהרמוניה והאינטגרציה שהפגשו היהודים, הן האיסלאמיים והן הערבים, התנפצה על ידי התנועה הציונית והופעתה של מדינת ישראל. זה מאשר זאת על ידי מארק כהן: "המוסלמים והיהודים נהנו מיחסים מושלמים במשך מאות שנים, והרמוניה זו נהרסה על ידי התנועה הציונית ובעיקר על ידי הקמתה של מדינת ישראל". עמדתם הייתה להסיר את האיום הציוני-ישראלי בשל הרמוניה הישנה. זה לצד זה. (חיימ כוהין, *اليهود في بلدان الشرق الأوسط، أورشليم، 1972*, ص 65)

בהתחשב בקשיים התרבותיים והפוליטיים והחברתיים שישראל ניצבת בפניהם כדי להכיר בה כישות פוליטית וכישות לאומית ליהודים, ומכיוון שאין כל יסוד היסטורי שיאשר זאת, רוב חוקריה הצטרפו להיות חלק מהפרויקט כדי ליצור זהות תרבותית. אחד המרכיבים של הפרויקט היה להסתמך על מיתוסים פופולריים. ישראל הבינה את אי-הלגיטימציה שלה להתקיים ולהישאר בשטחים הערביים. אין לה זכות לנחות כפי שהיא טוענת, וגם אין לה תרבות פורמלית או פופולרית המסתמכת עליה כדי להוכיח את זכות קיומה. כל מורשתה החלה להתפתח לאחר מלחמת 1948. (מארק כוהין, *وضع اليهود في البلاد العربية، ص 198*).

דורית רביניאן :

ספרות ומשוררת ישראלית, נולדה בכפר סבא בשנת 1972, היא הבת הבכורה של יפה וציון מבין ארבעה ילדים. הוריה עבדו בעבודים זולים, אמה היתה מוכרת בחנות לבגדי ילדים. ואביה מפעל טקסטיל. היא התחילה בכתיבת שירים בגיל רך, קובץ שיריה הראשון " כן ככן כן " הופיע בשנת 1991, ושרתה בצבא ככתבת עתון החיילים 'במחנה'. (علي محمد رشيد، *احبتك كي نفترق، ص 57 – 58*)

ספרה, "סמטת השקדיות בעומר'ג'אן" ראשון בספריה הופיע ב 1995. ובעקבותיו הופיע "החתונות שלנו", בשנת 1999, רומנים אלה עוררו הדים חזקים בישראל וזכה אף הוא להצלחה רבה ותורגם ל-18 שפות. בלונדון קיבלה עליו את הפרס על שם צ'ארלס אורד וינגייט. ב-2000 קיבלה את פרס ראש הממשלה לסופרים עבריים וב-2009 את פרס אקו"ם לעידוד היצירה (שרון ויקי, 40 כוסות, עמ' 52). ובכן הוכרה כמספרת בעלת כשרונות מובהקים ספר הילדים שכתבה, "אז איפה הייתי אני", יצא לאור ב 2006 (<http://library.osu.edu.sites.users.alrom>).

היא כלת הפרס לסיפורת צעירה על-שם יצחק וטובה וינר (1995), פרס ראש הממשלה על-שם לוי אשכול (2000) והפרס על-שם אורד ווינגייט (לונדון, 1999). בנוסף על ספריה כתבה גם את התסריט לסרט הטלוויזיה "הבחור של שולי" (בבימוי דורון צברי). רביניאן היא זוכת פרס "הדרמה הטובה ביותר" מטעם האקדמיה הישראלית לקולנוע בשנת 1997. ספרה "גדר חיה" זיכה אותה בפרס ברנשטיין לשנת 2014. היא מתגוררת כיום בתל-אביב (דורית רביניאן <http://he.wikipedia.org>).

למרות שסופרים אלה ניסו להעביר ציונים היהודים איראן שהביאו אותם אל הספרות העברית, ולמרות חשיבתו של נושא זה, אבל הם סבלו כמו כל הסופרים המזרחיים האחרים מבעיות של הזנחה והשכחה, אולי בגלל הספציפיות של העידן שבו הם כתבו, היכן שהמבקרים חיפשו את מה שמאחד את החברה הישראלית המתפתחת ולא את מה שמפריד אותה ומזכיר לה פלורליזם. יתר על כן, הם הלכו על מגמה הפוכה נמצא בספרות עברית בזמנו, המאדיר את עקרונות הציונות ולהעלות את הסיסמה קולקטיבית (האנו כולנו), עם ההתייחסות בסוגיות של מלחמה הקיבוץ לבין סוגיות הקשורות לחברה הישראלית עצמה (אורן, יוסף, הצעדה, עמ' 11).

הסופרים האיראניים כמו שאר סופרי מזרח הלכו בדרך שונה מזו של הספרות העברית החדשה, המבקר וההוגה גרשון שקד מתאר את הסופרים האלה ואומר: "ספרותם מאופיינת בריאליזם מוחלט והיא המחאת כנגד העוול שהם סבלו, לדעתם יצירותיהם הספרותית מתרכזות בנושאים חברתיים הבווערים של מהגרים נרדפים (גרשון שקד, הספרות, עמ' 167).

אמונות עממיות ותפקידן בקהילה היהודית באיראן

הסופרת היהודית, דורית רבניאן, כתבה ברומנה "סמטת השקדות בעומר'אן", המציג את המנהגים, המסורות והאמונות העממיות שהיו מעניינות את יהודי איראן ונרכשו על ידי יהודי החברה האיראנית, כדלקמן:

- אמונה בעולם האורקים והמחלקה.
- אמונה במספרי עתידות.
- האמונה בקנאה ובהגנה מפניו.

1 - אמונה בעולם האורקים והמחלקה.

אמונה עממית בסביבה המזרחית של המזרח הפרסי היא האמונה בשדים ובדרורים ובהופעתם של האדם ומעורבותם הישירה בחייו. זו אמונה עתיקת יומין המושרשת בסביבה המזרחית שתחילתה בתקופה האשורית והבבלית, חיי היומיום של הבבלים והאשורים היו תמיד עטופים בפחד מפני השדים, שנוצרו ככל צורה ועברו לכל מקום, והעדיפו את המקומות השוממים והנטושים בכל מקום נורא. לפי האמונה, השדים הרעים, הנובעים מן העולם התחתון, מוצפים במחלות וניתן להסירו רק באמצעות מילים ומשפטים מסוימים. אמונות אלו, ששררו בימי קדם, היו נפוצים בחברות המזרח, והן הפכו לחלק חשוב בחברות אלה, והן מושרשות היטב במסורת יהודי פרס, המתוארת בספרות ומבהירה כי חברי החברה הזאת מאמינים באמונה רצינית וחסרת אמונה בעולם השדים, ישיר וגדול והם יכולים להתגנב לתוך חיי אדם:

יותר משריחמה נזי על פלורה - חרדה לשלום התינוק שכתם מתהווה עכשיו במצחו ואביו איננו. היא קבעה את ראשה בשקע שבין שדיה של פלורה. ובקשה בלחש סליחה מנשדים המגדלים את התינוק בכוס של בת דודתה: פרהיז פריז פרהיז' כדרך האמהות המבקשות מהשדים שמתפלים בתינוק הישן רשות להעבירו מהעריסה אל המיטה. שלא יכעסו על שמטרידים אותם. ושלא יחזירו חס וחלילה חלומות רעים לתוך ראשי." (דורית רבניאן, סמטת השקידות בעומר'אן, עם עובד, תל אביב, 1995, עמ' 74)

הסופרת מתארת את האמונה הרווחת על היכולת של שדונים לחדור לבני אדם, את הפחד של בני האדם ואת הניסיון לפייס אותם כי הם מתערבים בחיי אדם

ישירות לגופם, וכי אמצעי זהירות שנקטו על ידי בני אדם לא לטובת הגנה מהם:

לא הועילו לחישות הפרהיז של נזי לפני שנרדמה, השגים התגנבו צוחקים אל בטנה של פלורה. מבטו את עכוזו של העובר. ומשכו באוזניו. הסכין שמרים חנום דחקו מאז נודע לה שבתה בהריון לא הרחיקה את הרוחות הרעות בלהבה החד. גם מטאטא גן העדן לא עזר" (שם, עמ' 141)

הרומן משקף את עתודותיהם של חברי קהילת יהודי פרס של הדבריות ואמצעי ההגנה, כגון התביעה הספציפית או הצבת סכין מתחת לכר או המטאטא, כל ניסיונות, אם כי כפי שנדמה על

ידי הסופר נכשל, ובהסתמך על אמונתו של קהילת יהודי פרס ביכולתם של שדונים-על, וחוסר יכולתם להדוף וכישלון להגן עליהם הם, כפי שתיאר זאת הספרות, הם מפייסים את השדים ומחזרים אותם, בייחוד בימים של מצוקה ומשבר

"כבר באותו לילה פנתה מרים חנום לעזרת השדים והם סימנו לג בדידות שקבלו את האותות והחליטו להיעתר לתחנוניה, (שם עמ' 58)

ומדגיש זאת במקומות רבים של הרומן

כדי להסיח את דעתם של השדים שלחה מרים חנום את נזי להביא דלי מלא מים קרים מן הבאר, ושפכה את הדלי על מפתן הבית כדי לפיסם ולהשיב את השקט אל הבית. (שם , עמ' 68)

ולנסות לרצות את השודדים היא שיטה שבה משתמשים חברי הקהילה כולה היא מאפיין חשוב של אותה קהילה, כפי שדווח על ידי הספרות, המשותפת לכל החברים, עד כדי כך שחברי הקהילה היהודית כולה מקדישים זמן לפייס את הג'ינים ולהשאיר את היונים הקולקטיביות עבור השניים להתקלח מבלי להפריע לאנשים

" יום רביעי ושעות הבוקר המוקדמות . היו זמני המקלחת הקבועים של השדים והרוחות הגרים בכפר. למענם החמאם ריק מאדם ... אך בשאר ימות השבוע המה הלמאם בני אדם " (שם , עמ' 68)

כך, האמונה בג'ין וביכולתם היא אמונה מוצקה ואחת האמונות החשובות ביותר של קהילת יהודי פרס כפי שתואר על ידי הכותב.

2 - אמונה מגיד עתידות -

אחת האמונות החשובות ביותר שנוצרו בסביבה היהודית הפרסית היא האמונה בקריאה ובחקירה של אנשים באמצעות ניסיון ואמון באנשים הסבורים כי הם מסוגלים לחזות את העתיד. הם ידועים כמו אלוהיים אשר לחקור את העתיד על ידי קריאת הספל או חקירת הנמען או קריאת כף היד (محمد الجوهري ، علم الفلكلور ، ج2 ، دراسة المعتقدات الشعبية ، دار المعارف ، ط1 ، 1980 ، ص 281) אנשים למגידי העתידות בכל ענייני חייהם, בייחוד לפני קבלת החלטות מכריעות, שאותן מדמיין הסופרת:

"כדי להיות בטוחים בטיב הזיווג. פנו מרים ובעלה לעזיזולה מנחש העתידות, שיצא לו גם שם של מומחה בתורת הלחשים" (שם , עמ' 14)

הכותבת מדגישה את העמדה החשובה של מגדת העתידות בקרב חברי הקהילה היהודית בפרס ואת עבודתם עם המילים שלו ולקחת את דעתו.

סאביא מנצור. הדודה הכי כבודה. כי היתה הבכורה, באחיות וידעה לקרוא את כתב המזלות ולכן דעתה נחשבת פסיקה. (שם , עמ' 59).

3 - אמונה בקנאה

הקנאה איננה עוד סוג של קסם פולחני, והיא סבורה שלעין מסוים יש השפעה טובה, ולרעה אחרת יש השפעה רעה. (محمد الجوهري ، نفسه ، ص 281) החברה של יהודי פרס, כחברה מזרחית, מאמינה בקנאה ובעין רעה שיש לה השפעה מזיקה, זה המקום שבו הגיבורים מאמינים קנאה עם אמונה מוחלטת ועיניים מרושעות כי מקנא ופוגע.

"אמה ואביה ומוסא ונזי הביטו בה מחלונם. והומה ובעלה מחלונם והאחיות פאתנה וסולתנה נעצו בשניים את עיניהם הרעות כל אחת מחלונה". (שם , עמ' 59)

הכותבת מדגישה את האמונה החזקה בכוחו של עין הרע ואת יעילותה ואת הפחד של חברי החברה של העיניים המרושעות האלה:

"יום אחד" הזהירה. " יפוררו פאתנה וסולתנה סלע בעיניים הקנאות שלהן. יסודות הבית שלנו יתמוטטו, והתקרות שלהן גם כן ייפלו , שאלוהיים ייקח אותן , ואז נמות כולנו " (שם , עמ' 23)

אנו מוצאים כי השנאה והקינאה שוררים בחברה של יהודי פרס, שבה נשים הן כל גוף של האחר ושנאות אותו, דבר נורמלי וכל יום בחברה זו הוא תופעה בולטת בחברה המשתקפת ברומן

4 - אמצעי הגנה מפני קנאה

כחברי הקהילה מאמינים בקנאה ובהשפעתה, הם, בתפיסתם הספרותית, נוקטים בדרכים שונות ומגוונות כדי להגן על עצמם מפני עין הרע. ידוע כי ישנן מספר דרכים באמונה עממית, קנאה וקנאה, כולל שימוש בקמעות, קמיעות, חרוזי זהב ואמצעים אחרים המשמשים בחברות המזרח (אהרוני אירית , ונוס ופסיכה , עמ' 41) הסופרת משקפת את האמצעים השונים המשמשים את חברי הקהילה הפרסית כדי להגן על עצמם מפני קנאה :

"וגם על פלורה ריכלו נשות הכפר. וגם בה קנאו.. קנאת הנשים הרחיקה את מרים חנום משכנותיה. והיא הסתגרה גאה ומפחדת בבית עם אוסף הקללות שלה. את עיני התרנגולות שמכר בעלה היתה עוקרת: משמרת אותן ומשבצת בריקועי כסף קטנים. ותולה" (שם , עמ' 25)

מבקרים אחדים מאמינים שהשפעת הסביבה הפרסית המקומית מתבטאת בבירור ברומן באמצעות אגדות עממיות, אמונות וסיפורים עממיים המתוארים במדויק בסיפורי הרומן, המתייחסים לתרבות הפרסית המקומית ולא לתרבות היהודית. (גיורה רחל , סמטת , עמ' 29) ראוי לציין שהרעיונות הללו אינם ספציפיים לסביבה הפרסית המקומית, כפי שמבקרים רואים, אלא לרעיונות ששררו בחברה המזרחית הפרסית: הסביבה היהודית הפרסית הייתה חלק בלתי נפרד ממנה, ולכן טבעי שיהודי פרס יהיו בעלי אותם רעיונות ואמונות.

המסקנות :

- הכותב חשף את אמונתם של חברי קנאת הקהילה הזאת ואת עין הרע, אמונה - בתקיפות וללא ספק, ותיאר במדויק את שיטות פופולריות שונות ואחריו - חברי הקהילה הזאת כדי להדוף עין הרע הרע.

- הספרות הביעה את אמונתם של חברי הקהילה גם בעולם של שדים וקופים והתערבותם בחייהם ובשליטתם של בני האדם ובהתנהגותם של חבריה, וכישלון כל הצעדים השונים שנקטו על ידי בני האדם להגן עליהם, ובני האדם אינם מוצאים דרך אחרת מאשר לפייס אותם. - הספרות משקפת את אמונתם של חברי החברה המוחלטת הזאת של מגידי עתידות ומספרי עתידות, ואת הנופש שלהם למגידי העתידות להתייעץ עמם בכל ענייני החיים ולנוע לפי השקפותיהם של מגידי עתידות ולקחת את כל החלטות החיים על פי דעותיהם של מגידי עתידות.

- הספרות של קהילת יהודי פרס מתוארת כחברה של "אלף לילה ולילה" המתגוררים במיתוסים ובאגדות ונעים על פי קבוצה של אגדות עממיות ומנהגים פולקלוריים.

המקורות :

1. עלי אברהים עבדו וחייריית קאסימית (1971): ייחוד היללל העריבית, בירוט, דאר סאדר.
2. שפיק הרשידאט (1987): الأوضاع القانونية ليهود البلاد العربية، القاهرة، مكتبة مدبولي.
3. حاييم كوهين (1972)، اليهود في بلدان الشرق الأوسط، أورشليم.
4. د. احمد علي مرسي (1988)، الفلكلور والاسرائيليات، القاهرة، وزارة الثقافة.
5. علي محمد رشيد (2018)، احببتك كي نفترق ... قراءة في رواية جدار حي لدوريت رابينيان، مجلة الدراسات العربية الاوراسية، ع 3، نوفمبر.
6. جيمس فريزر (1991)، الفلكلور في العهد القديم، القاهرة، دار المعارف.
7. محمد الجوهرى (1980)، علم الفلكلور، ج 2، دراسة المعتقدات الشعبية، دار المعارف، ط 1.

המקורות העבריים

1. אהרונני אירית (1999), ונוס ופסיכה מסימטת השקדיות בגבעת אולגה, מאזניים, אגודת הסופרים העבריים בסיוע האגף לתרבות ואמונה, גיליון 11, כרך ע"ג, אוגוסט.
2. אורן יוסף (1991): הצעדה לספרות הישראלית, הוצאת יחד, ת"א.
3. גיורא רחל (1995), סמטת השדיות בעומרג'אן, נוזה, כתב עת פמיניסטי, גליון 29, סתיו.
4. גרשון שקד (1993): הספרות העברית 1880 – 1980, חלק ד', הקובץ המאוחד, ת"א, עמ" 167.
5. דורית רביניאן (1995), סמטת השקדיות בעומרג'אן, עם עובד, תל אביב.
6. ישראל יעל (2001), בכרך קטן וציורי, מוסד ביאליק, ירושלים.
7. שרון ויקי (1995): אחרי 40 כוסות מים מובטחת תחושת שובע גם על בטן ריקה, מאזניים, אגודת הסופרים העבריים בסיוע האד"ף לתרבות ואמנות, גליון אוקטובר.

מקורות האנטרנט

<http://library.osu.edu/sites/users.alrom>

عادات وتقاليد يهود ايران في اعمال دوريت رابينيان (دراسة في رواية زقاق شجيرات اللوز في عومريجان)

ا.م.د شيماء فاضل حمودي

جامعة بغداد/ كلية اللغات/ قسم اللغة العبرية

خلاصة البحث

أثرت ثقافة الشرق وتراثه تأثيراً مباشراً بشكل أو باخر في النتاجات الأدبية التي دونت في السنوات الأخيرة من القرن المنصرم لليهود الشرقيين داخل إسرائيل وخارجها ... فقد كتب العديد من الأدباء اليهود القادمين من الشرق وبشكل خاص (إيران) نتاجاتهم الأدبية متأثرين بعادات وتقاليد واعراف المجتمع الإيراني الذي ولدوا وعاشوا وتربوا بين طهرانيه ، أو من ولد فيه من الأدباء ثم انتقل بعد ذلك إلى إسرائيل وعاش هناك بفعل الصهيونية العالمية ووعودها المشؤومة في جمع الشتات اليهود من اصقاع العالم ليكونوا وطن قومي على حساب ارض وشعب فلسطين . ذلك الهدف النهائي الذي يراد الوصول إليه هو إيجاد ذاتية قومية لمجموعة متفرقة من البشر ، جاءوا مختلفي العادات والتقاليد واساليب التعبير واللغات ويراد لهم إن يكونوا شعباً ، وليس هناك شيء يجمعهم إلا الدين والصهيونية ومجموعة العادات الدينية المرتبطة بطقوس العبادة ، وما يحكى عن الأبطال الدينيين وما يرد على السنة الأنبياء والحكماء من تعبيرات جرت مجرى الامثال ، وهذه يشك فيها الكثير من الباحثين ؛ إذ يعتبرون اليهود قد اخذوها من تراث الشعوب الأخرى (د. احمد علي مرسي ، الفلكلور والاسرائيليات ، ص 62) . أذن هنا كان لا بد لنا من كشف هذه الثقافة بتقاليدها وعاداتها ومعتقداتها الشعبية المقتبسة بشكل خاص من إيران مسقط رأس ابوي الكاتبة والادبية الإسرائيلية دوريت رابينيان اليهودية الديانة والإيرانية الأصل والاسرائيلية الوجود ، من خلال روايتها (زقاق شجيرات اللوز في عومريجان) والتي حملت في داخلها تقاليد ومعتقدات وأفكار فلكلورية وثقافة شعبية أثرت على اليهود وافكارهم وتصرفاتهم والتي لازالت قائمة في المجتمع الإسرائيلي ليومنا هذا ، ومن المعروف إن الثقافة الشعبية هي ذلك العلم الذي يستوعب المعتقدات والعادات لدى شعب من الشعوب مادام مرد هذه المعتقدات والعادات إلى السلوك الجمعي (جيمس فريزر ، الفلكلور في العهد القديم ، ص 21) .

ورغم إن الأدبية ولدت ونشأت في إسرائيل إلا إن روايتها وكما يرى النقاد مكدسة بالمفاهيم والأفكار الفلكلورية والاسطورية والمعتقدات الشعبية التي سادت مجتمع يهود إيران (ישראלי ילל , בכרך 127 וציווי , '12) ، والتي عرفتها من اسراتها وطائفة يهود إيران في إسرائيل وحاولت

إن تعكس ما كان من ثقافة شعبية موروثة داخل مجتمع يهود إيران مركزة في روايتها على المعالم الشعبية .

كلمات مفتاحية : المعتقدات الشعبية، دوريت رابنيان، يهود ايران

نبذة عن الناشر

د. شيماء فاضل حمودي استاذ مساعد دكتور في الادب العبري الحديث في قسم اللغة العبرية – كلية اللغات – جامعة بغداد. حصلت على شهادتي البكالوريوس والماجستير من جامعة بغداد وشهادة الدكتوراة من كلية الالسن – جامعة عين شمس – جمهورية مصر العربية.
عضو لجان دائمة منها لجنة السيمينارات ولجنة الدراسات العليا – عضو جمعية المترجمين ورابطة الاكاديميين العراقيين. لديها اكثر من 13 بحث في مجال الادب منشورة في مجلات دولية ومحلية .

Email: shaimaa.alkhazali@icloud.com